

Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny za rok 2023 oraz przedstawienie potrzeb związanych z realizacją zadań.

Obowiązująca od 1 stycznia 2012 roku ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U z 2024 r. poz. 177) porządkuje i reguluje kwestie związane z pomocą.

Niniejsze sprawozdanie zostało sporządzone na podstawie art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2024, poz. 177), który zobowiązuje Burmistrza do złożenia Radzie Miejskiej rocznego sprawozdania z realizacji zadań do dnia 31 marca każdego roku.

Określenie zadań własnych gminy

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym przez ustawę z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej spoczywa m. in. na jednostkach samorządu terytorialnego.

Art. 176. Do zadań własnych gminy należy:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
 - a) (uchylona)
 - b) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - c) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie, zgodnie ze wzorami udostępnionymi drogą elektroniczną przez ministra właściwego do spraw rodziny, sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3, w terminie:
 - a) do dnia 31 stycznia danego roku – za okres od dnia 1 lipca do dnia 31 grudnia poprzedniego roku,
 - b) do dnia 31 lipca danego roku – za okres od dnia 1 stycznia do dnia 30 czerwca danego roku;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Tułowice na lata 2023-2025

Program Wspierania Rodziny w Gminie Tułowice na lata 2023-2025 został przyjęty do realizacji Uchwałą Rady Miejskiej w Tułowicach Nr LIII/28/23 z dnia 30 stycznia 2023 r.

Program wspierania rodziny odpowiada na realne problemy, towarzyszące lokalnej społeczności, szczególnie w obszarze funkcjonowania rodziny. Najczęściej są nimi: ubóstwo, wyuczona bezradność, bezrobocie, poczucie izolacji, brak poczucia stabilizacji, problemy wychowawcze. Problemy te w znacznej części wynikają z wieloletnich, czy nawet wielopokoleniowych procesów. Zatem głównym założeniem programu jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dzieci i rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w celu przywrócenia im zdolności do funkcjonowania, poprzez wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie.

Gminny Program służy wzmocnieniu roli rodziny poprzez wspieranie instytucjonalne i integrację społeczno – zawodową. W 2023 roku realizowane były następujące cele szczegółowe zawarte w Programie.

- I. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.
- II. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu dzieci i młodzieży.
- III. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny
- IV. Praca z rodzicami dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

W Gminie Tułowice zadania z obszaru wspierania rodziny realizowane są przez instytucje o zasięgu gminnym, takie jak:

- Ośrodek Pomocy Społecznej w Tułowicach, który dysponuje wsparciem pracowników socjalnych, asystenta rodziny oraz specjalistami zajmującymi się poradnictwem specjalistycznym: psycholog, konsultant ds. uzależnień.
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która prowadzi działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych
- Placówki oświatowe, które zapewniają uczniom właściwe warunki do nauki i rozwoju.
- Placówki służby zdrowia, zapewniająca świadczenia w ramach podstawowej opieki zdrowotnej ukierunkowane na promocję zdrowia, profilaktykę, diagnostykę, leczenie,
- Tułowicki Ośrodek Kultury, który jest organizatorem cyklicznych przeglądów, imprez, konkursów oraz organizatorem czasu wolnego dla rodzin z dziećmi jak również prowadzi działalność bibliograficzno-informacyjną.

Gmina w miarę potrzeb i swych możliwości tworzy i rozwija system opieki nad dzieckiem, tj. zapewnia rodzinie przeżywającej trudności wsparcie przez asystenta rodziny. W 2023 r. asystent rodziny swoim wsparciem i pracą objął 9 rodzin. W strukturze Ośrodka Pomocy Społecznej w Tułowicach działa punkt konsultacyjny. Celem jego działania jest udzielanie wsparcia osobom znajdującym się w sytuacji kryzysowej w ramach pierwszego kontaktu. W ciągu roku do punktu zgłosiło się 18 osób, które uczestniczyły w 135 spotkaniach. Natomiast 11 osób skorzystało z konsultacji telefonicznej w ramach dyżuru.

Rodziny przeżywające trudności opiekuńczo – wychowawcze korzystają z porad i wsparcia psychologa świadczącego pomoc w Ośrodku Pomocy Społecznej. Z pomocy psychologa skorzystało 24 osoby, którym udzielono 143 porad/konsultacji.

Rodziny mają możliwość skorzystania w Ośrodku Interwencji Kryzysowej działającym przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Opolu z pomocy prawnej i psychologicznej. W 2023 r. w Tułowicach działał Punkt Nieodpłatnej Pomocy Prawnej. Punkt zlokalizowany jest w Urzędzie Miejskim w Tułowicach przy ul. Szkolnej 1.

W szkołach na bieżąco udzielana jest pomoc pedagogiczna przez pedagoga szkolnego stosownie do zaistniałych potrzeb, oraz w razie potrzeby przez psychologa:

- a) na terenie gminy w szkołach jest zatrudnionych 3 pedagogów, 1 psycholog

- b) rodzice uzyskują wsparcie nauczycieli, specjalistów, pedagogów w zakresie nauczania i wsparcia wychowawczego,
- c) asystent rodziny pracujący z rodzinami i dziećmi na bieżąco kontaktuje się z wychowawcami, nauczycielami przedmiotów, specjalistami i pedagogami monitorując postępy uczniów i mobilizując rodziców do właściwego zaspakajania różnorodnych potrzeb dzieci,
- d) dzieci wymagające wsparcia emocjonalnego, zainteresowania, porady uzyskują w trakcie rozmów wspierających z pedagogiem, pogadanek i warsztatów prowadzonych w grupach i klasach. Monitorowane jest poczucie bezpieczeństwa uczniów, sytuacje problemowe rozwiązywane są na bieżąco. Praca wychowawcza jest prowadzona w kierunku poznania i dowartościowania każdego dziecka, poznania jego mocnych stron, wykorzystania potencjału i pomocy w rozwoju osobistym.
- e) uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych otrzymują specjalistyczną pomoc psychologiczno – pedagogiczną stosownie do niepełnosprawności w formie zajęć rewalidacyjnych i dostosowania do potrzeb warunków nauki. Uczniowie diagnozowani w Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej z zaleceniami do pracy korekcyjno – kompensacyjnej, socjoterapeutycznej są objęci terapią,
- f) w zakresie wsparcia materialnego, rodzice otrzymują zasiłki celowe m.in. na żywność, zasiłki okresowe, świadczenia rodzinne itp.

Przez cały 2023 rok w Ośrodku Pomocy Społecznej w Tułowicach swoje zadania realizował asystent rodziny zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Istotne znaczenie ma praca z rodziną, która decyduje o psychicznym i intelektualnym rozwoju dziecka, o jego poczuciu własnej wartości i bezpieczeństwie emocjonalnym. Praca ta powinna być prowadzona m.in. w formie wsparcia asystenta rodziny, specjalistycznego poradnictwa, mediacji, terapii rodzinnej, treningu umiejętności wychowawczych i terapeutycznych dla rodziców. Praca asystenta rodziny ma na celu pomoc w przezwyciężeniu trudnej sytuacji rodzinnej. Praca asystenta opiera się głównie na bezpośrednim kontakcie z klientami w ich miejscu zamieszkania jak również w miejscu wyznaczonym przez rodzinę.

Działania, które są podejmowane na rzecz wprowadzenia pozytywnych zmian w rodzinie są liczne i wielokierunkowe. Dla każdej rodziny, po wcześniejszej ocenie sytuacji, został stworzony indywidualny plan pracy, który jest realizowany w oparciu o odpowiednio dobrane działania. W okresie sprawozdawczym asystenturą rodzinną objętych było rodzin, w których przebywało 17 dzieci .

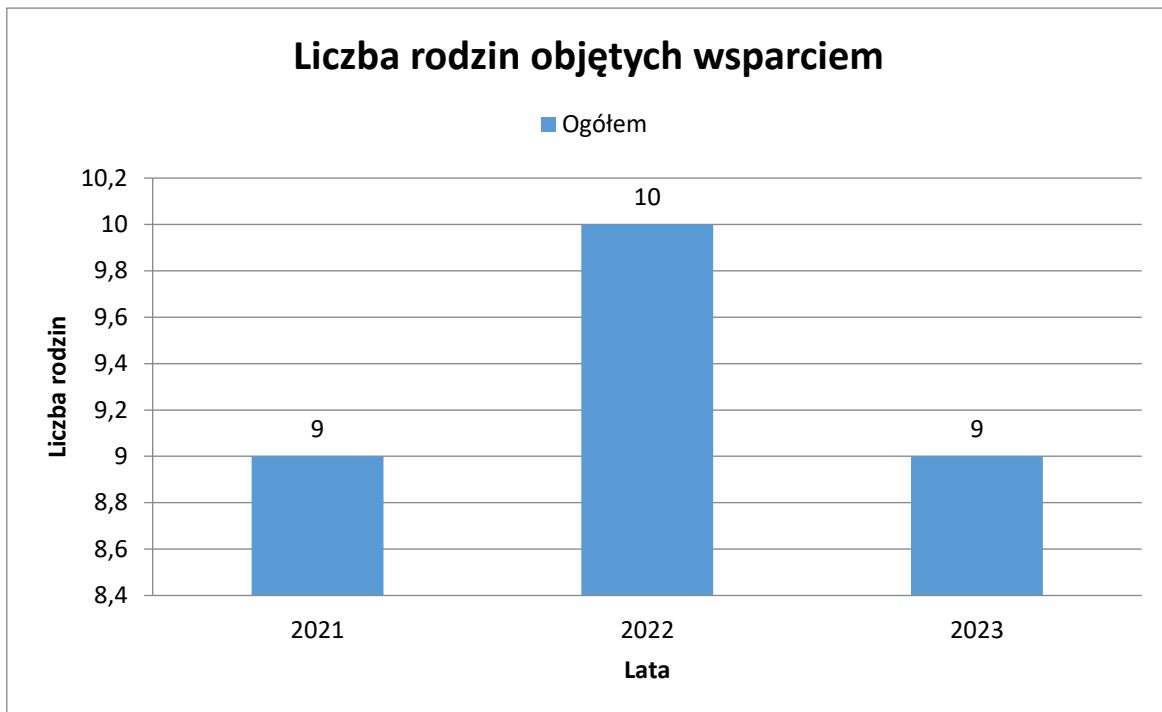
Asystent rodziny zatrudniony jest w ramach zadaniowego czasu pracy, co pozwala na pracę z rodzinami w różnych godzinach, także poza godzinami pracy Ośrodka Pomocy Społecznej w Tułowicach.

W roku 2023 na realizację zadania zatrudnienia asystenta rodziny wydano kwotę **23 785,47 zł**. Uzyskano także środki w ramach programu Asystent Rodziny na rok 2023 z Funduszu Pracy z przeznaczeniem na wypłatę dodatku do wynagrodzenia asystenta rodziny oraz dofinansowanie kosztów zatrudnienia asystenta do 80% za okres XI i XII/2023–otrzymano łącznie **4 676,61 zł**.

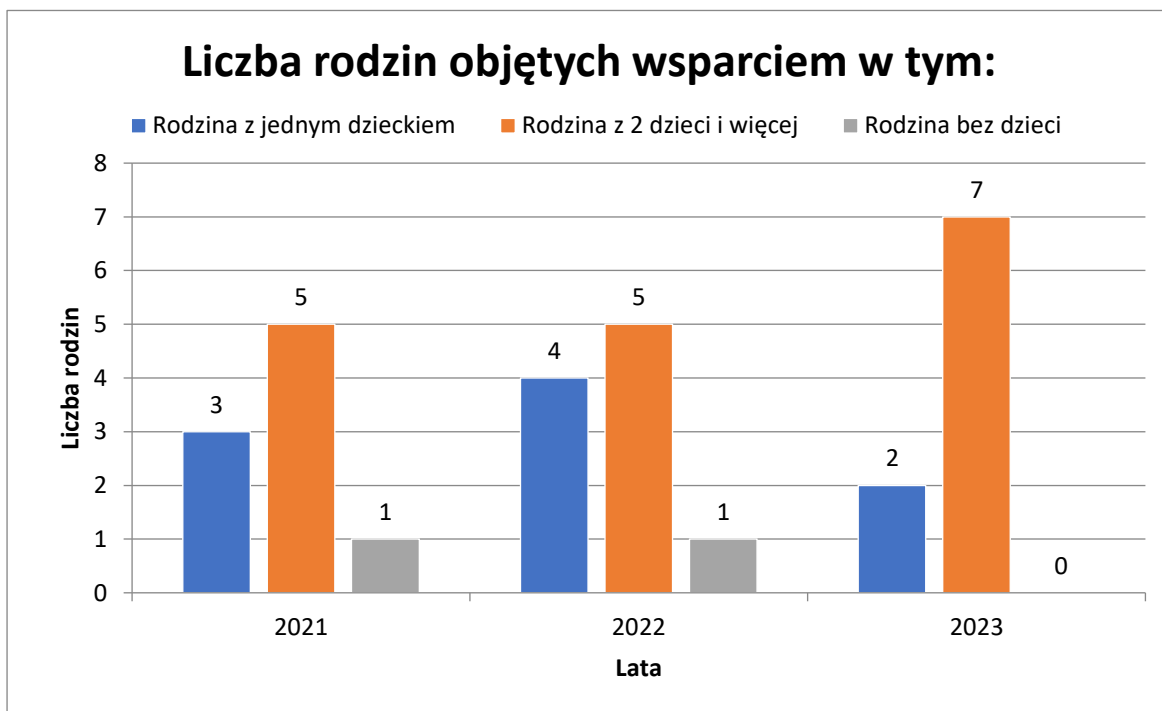
Ponadto, zgodnie z zapisami, o których mowa w art. 176 pkt 6 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, sporządzane były sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny w 2023 r., które za pośrednictwem Centralnej Aplikacji Statystycznej, w wyznaczonym terminie, przekazywane były Wojewodzie Opolskiemu. Sprawozdanie za 2023 r., sporządzone za okres od 1 stycznia 2023 r. do 30 czerwca 2023 r., przekazane zostało w terminie do 31 lipca 2023 r., natomiast za okres od 1 lipca 2023 r. do 31 grudnia 2023 r., przekazane zostało w terminie do 31 stycznia 2024 r. Przedmiotowe

sprawozdanie składa się z trzech części: tabela A. Rodziny wspierające, tabela B. Asystenci rodziny, tabela C. Placówki wsparcia dziennego.

Wykres: Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2021-2023

Wykres: Struktura rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2021-2023

Dla utrzymania efektów, które udało się wypracować z rodzinami konieczna jest stała kontrola, a także wsparcie ze strony asystenta w stosunku do rodzin. Dlatego też, po osiągnięciu

sukcesu rodzina nie traci kontaktu z asystentem, a w dalszym ciągu współpracuje pracując na kolejne sukcesy.

Dla osiągnięcia lepszych efektów utrzymywany był stały kontakt z placówkami współpracującymi: pracownikami socjalnymi, dzielnicowymi, terapeutami, koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, wychowawcami młodzieżowego ośrodka socjoterapii, służbą zdrowia, jak również placówkami dydaktycznymi na terenie Gminy Tułowice. Nawiązano kontakty z pedagogami szkolnymi, psychologami oraz nauczycielami w celu uzyskania jak najbardziej kompletnej wiedzy na temat dzieci pochodzących z rodzin, z którymi współpracuje asystent rodziny. Prowadzona była i jest nadal na bieżąco systematyczna współpraca z kuratorami sądowymi.

Ważnym jest kontynuowanie działań asystenta rodziny we współpracy z pracownikiem socjalnym Ośrodka. Tylko połączenie pracy pracownika socjalnego, asystenta rodziny ewentualnie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, kuratora sądowego daje pełen obraz sytuacji rodziny i daje możliwość trafnego zdefiniowania form wsparcia, działań krótkofalowych i długofalowych na rzecz rodziny.

W celu zapewnienia prawidłowej realizacji zadań przez asystenta rodziny niezbędne jest systematyczne podnoszenie kwalifikacji zawodowych. Służy temu m.in. udział w różnego rodzaju szkoleniach. W roku 2023 asystent rodziny wziął udział w szkoleniu pn.:

1. Asystent rodziny- organizacja stanowiska pracy.
2. Podstawy metodycznego działania asystenta rodziny.
3. Nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie- rewolucyjne zmiany.

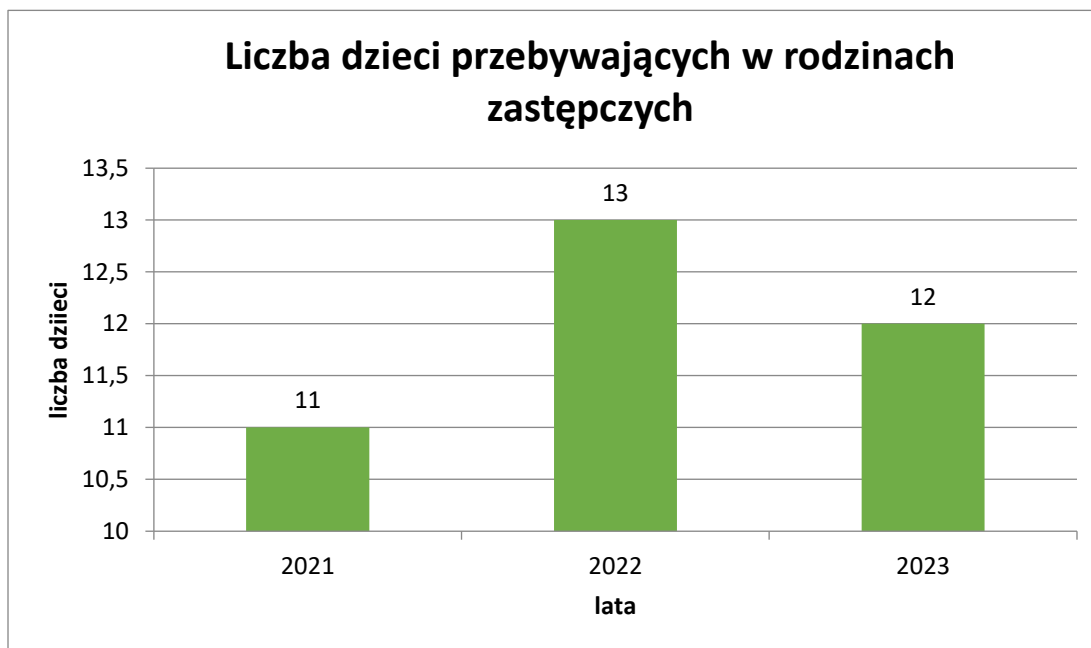
Na terenie placówek oświatowych prowadzone były zajęcia profilaktyczne dla dzieci i młodzieży z zakresu rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii w ramach rekomendowanych programów: w publicznej szkole podstawowej w Tułowicach : Archipelag Skarbów (30 uczniów), Ratownicy Marzeń (55 uczniów, 4 nauczycieli, 55 rodziców), w zespole szkół Program profilaktyczny ARS- czyli jak dbać o miłość (47 uczniów), w przedszkolu nierekomendowane „Bajki pomagajki” – ochrona i wzmacnianie rozwoju psychicznego dziecka, a także realizowany projekt edukacyjny „Mały Miś w świecie literatury” wspomaganie przez przedszkole wychowawczej roli rodziny- rozwijanie czytelnictwa przez przedszkole we współpracy z rodzicami. Ponadto poprzez e -dziennik udostępniane były dla rodziców materiały dydaktyczne.

Kolejnym elementem wpisującym się w działania pomocowe rodzin przeżywających trudności są Rodziny Wspierające. Stanowią one instrument mający na celu wsparcie rodziców biologicznych oraz zastępczych w sprawowaniu opieki i wychowaniu dzieci. Pełnienie roli rodziny wspierającej jest nieodpłatne. Niemniej gmina ma obowiązek zawrzeć umowę z rodziną, w której zostaną zdefiniowane koszty, które podlegają zwrotowi. W 2023 r. w ramach tego zadania na terenie Gminy Tułowice nie szkolono rodzin wspierających i nie podpisano ani jednej umowy. Trudność w realizacji tego zadania polega na tym, że rodziny nie są zainteresowane pełnieniem funkcji rodziny wspierającej.

Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, lub innej placówce

W sytuacji, gdy rodzice zostają trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub władza ta zostaje im ograniczona, Sąd postanawia o ustanowieniu nad dzieckiem opieki zastępczej i umieszczeniu poza rodziną biologiczną.

Wykres: Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych w latach 2021-2023

Zgodnie z art. 191 ust. 8 i 9 w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo – wychowawczej, gmina właściwa ze względu na zamieszkanie dziecka, ponosi opłatę za jego pobyt w pierwszym roku 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku pobytu 30%, w trzecim i następnym latach pobytu 50%.

W pieczy zastępczej z terenu gminy Tułowice w 2023 r. przebywało 12 dzieci, za które zgodnie z zapisami ustawy, naliczono odpłatność w wysokości: **120 426,57 zł.**

W pieczy instytucjonalnej z terenu gminy Tułowice w 2023 r. przebywało 4 dzieci, za które, zgodnie z zapisami ustawy, naliczono odpłatność w wysokości: **62 903,19 zł.**

Podsumowanie i analiza potrzeb związanych z realizacją zadań z zakresu wspierania rodziny:

Obowiązująca od dnia 1 stycznia 2012 r. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakładając na gminę nowe zadania nałożyła jednocześnie obowiązek finansowania realizacji tych zadań w znacznym zakresie. W ustawie przewidziano wprawdzie mechanizmy wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego środkami budżetu państwa w realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jednakże ze względu na trudną sytuację finansów publicznych środki te są ograniczone. Z konstrukcji przepisów ustawy jednoznacznie wynika, że przyznanie dotacji celowej nie jest obligatoryjne, w związku z czym nie stanowi ona zabezpieczenia dofinansowania przez państwo zadań realizowanych przez samorządy. W związku z powyższym większość realizowanych działań gmina musi finansować we własnym zakresie zabezpieczając na ten cel środki w budżecie. Rok 2024 oraz kolejne lata będą kontynuacją prowadzonych działań w zakresie tworzenia systemu opieki oraz pomocy rodzinie znajdującej się w trudnej sytuacji, która nie wykonuje swoich funkcji rodzicielskich w sposób prawidłowy oraz zapewnienie rodzinie z problemami potrzebnego wsparcia.

Myśląc o wspieraniu rodziny, nie sposób przecenić roli profilaktyki, jako elementu chroniącego przed powstawaniem deficytów. Warto zatem w nadchodzącym okresie spojrzeć na rodziną w

kategoriach potencjału i możliwości, a tym samym wspierać takie działania, które pomogą rodzinie zmobilizować się do jak najlepszego działania dla swojego dobra.

Kierunek działań na kolejne lata powinien zatem skupić się na następujących elementach:

1. Wzmacnianiu pozytywnego wizerunku rodziny z dzieckiem poprzez prowadzenie działań wspierających, informacyjnych i promocyjnych.
2. Zapewnienie możliwości nabycia, rozwoju kompetencji rodzicielskich i umiejętności przetrwania sytuacji kryzysowych przez rodziny mające trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz poprawa funkcjonowania społecznego dzieci i młodzieży.
3. Zapewnienie możliwie pełnego dostępu do świadczeń wspierających rodzinę w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych, przy uwzględnieniu konieczności zaangażowania rodzin w rozwiązywanie jej problemów.
4. Zapewnienie środków finansowych na dalsze zatrudnienie asystenta rodziny
5. Zabezpieczenie środków finansowych z przeznaczeniem na utrzymanie dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz dodatkową rezerwę w związku z możliwością wystąpienia sytuacji umieszczenia kolejnego dziecka.

Sporządziła: Ewa Ziubrzycka-Bień

Tułowice, 14 .03.2024 r.